

“MAPA ESCOLAR”

**Informe de la Comissió de Treball
del Consell Educatiu Municipal de Barcelona**

Edita:

Àrea de Cultural, Educació, Ciència i Comunitat
Ajuntament de Barcelona

Autoria:

Consell Educatiu Municipal de Barcelona

Juny de 2021

barcelona.cat/educacio

barcelona.cat/consellescolarmunicipal

Índex

1. INTRODUCCIÓ	4
1.1. El Consell Educatiu Municipal de Barcelona	4
1.2. El punt de partida	6
.....	
2. DISCUSSIÓ	7
2.1. Adscripcions entre els centres de primària i secundària	7
2.2. Zones educatives	8
2.3. Implicacions del mapa escolar en la segregació escolar	10
.....	
3. CONCLUSIONS	13
3.1. Propostes	14
.....	
4. REFERÈNCIES	18

1.1. El Consell Educatiu Municipal de Barcelona

El Consell Educatiu Municipal de Barcelona (d'ara endavant, CEMB), és l'òrgande participació ciutadana en l'àmbit de l'educació i representa la comunitat educativa de la ciutat de Barcelona.

El CEMB té una funció assessora i pot elevar informes i propostes a les institucions educatives i al municipi. El CEMB és també consultat per l'Administració educativa de la Generalitat de Catalunya, pel Consorci d'Educació i per l'Ajuntament de Barcelona.

Les comissions són els òrgans bàsics de treball del CEMB.

La Comissió de Mapa Escolar està formada per diferents professionals de tota la comunitat educativa que s'hi veu representada.

Han format part de la Comissió de Mapa Escolar les persones següents:

- Roger Martínez, sociòleg, AFA Fort Pius (presideix la comissió)
- Gemma Xarles, presidenta AFA Institut Pau Claris (presideix la comissió)
- Clara Balaguer, cap de la Unitat de Planificació i Disseny de l'Oferta d'Estudis Obligatoris del CEB
- Sandra Blanch, CEMD Gràcia - AFA Escola Pública Sagrada Família
- Rebeca Cangas, CEMD Gràcia - Col·legi Claret
- Núria Català, CEMD Gràcia - AFA Escola Pública Sagrada Família
- Lydia Escudero, CEMD Gràcia - Escola Pública Sagrada Família
- Elena Garangou, representant PAS sector públic, Escola Cal Maiol
- Antonio Guerrero, representant de famílies del sector concertat, CCAPAC

- Paul Mussach, representant de famílies del sector públic, Escola Tabor
- Oriol Navarro, representant de titulars de centres concertats - Jesuïtes El Clot
- Gemma Pallarols, Col·legi Lestonnac de Barcelona
- Laura Puig, CEMD Gràcia - AFA Escola Pública Sagrada Família
- Marcial Quintairos, FAPEL
- Josep Sanz, CEMD Gràcia - Col·legi Claret
- Leticia Saravia, Escola Fructuós Gelabert
- Oriol Solé, CEMD Sant Gervasi - AFA escola concertada Jesús-Maria
- Marta Vidal, CEMD Ciutat Vella - directora de l'Institut Verdaguer
- Maria Assumpció Vilà, síndica de greuges de Barcelona
- Domi Viñas, directora de l'Institut Escola El Til·ler
- Esther Zamora, referent d'educació del Pla Comunitari de la Barceloneta
- Marta Carranza, secretària del CEMB
- Laia Garcia, tècnica del CEMB
- Martí Oliver, tècnic de la Fundació Ferrer i Guàrdia

Per tal d'orientar el debat i les propostes generades en aquesta comissió de treball, s'ha comptat amb el suport de persones expertes en l'àmbit a través de la realització de presentacions temàtiques i participant en l'espai de debat. A continuació es detalla la relació de persones expertes participants, així com el títol de les seves intervencions:

- Isaac González, investigador de la Universitat Oberta de Catalunya. “L'adscripció primària-secundària a Barcelona”.
- Adrián Zancajo, investigador post-doctoral a la School of Education de la Universitat de Glasgow. “Mapa escolar de Barcelona: zonificació escolar i oferta de places”.
- Bernat Albaigés, assessor de l'Àrea d'Infància del Síndic de Greuges de Catalunya. “El Pacte contra la segregació escolar a Catalunya i els principals canvis introduïts en el nou Decret d'Admissions i Programació de l'Oferta Educativa”.

1.2. El punt de partida

La configuració del mapa escolar persegueix diversos objectius, com ara **garantir una oferta de places ajustada a la demanda potencial, fomentar l'equilibri territorial o vetllar per la igualtat en l'accés al sistema educatiu**. A la pràctica, l'administració educativa ha de posar en marxa instruments precisos per desplegar aquests objectius i això requereix afrontar reptes importants.

En relació amb l'oferta de places, per exemple, cal tenir en compte que el percentatge d'alumnat escolaritzat no resident a Barcelona és molt elevat, la qual cosa dificulta la planificació d'aquesta oferta en no poder basar-se exclusivament en el padró municipal. Així mateix, i malgrat el progressiu augment del nombre de centres de titularitat pública a la ciutat, **la planificació educativa parteix d'un desequilibri territorial estructural tant pel que fa al nombre de places per zona educativa com pel que fa a la seva titularitat**.

Per la seva banda, **proporcionar més llibertat a les famílies en el procés d'escolarització sovint va en detriment de la igualtat d'oportunitats educatives**, ja que la tendència de les famílies a agrupar-se amb altres famílies del mateix perfil social agreuja la segregació escolar —per sobre, inclús, de la segregació residencial de partida—, i això incideix negativament en els resultats educatius de l'alumnat més vulnerable.

En conseqüència, **intervenir en aquest àmbit no és senzill, i requereix tenir en compte la visió dels diferents agents que formen part de l'ecosistema escolar**: centres educatius, famílies, alumnat i administració educativa. Des del CEMB, com a òrgan de participació de la comunitat educativa a la ciutat de Barcelona, hem considerat necessari crear un espai de debat al voltant de l'actual mapa escolar de la ciutat. Pel tal d'exposar amb claredat la discussió generada, en primer lloc presentem alguns dels elements clau que configuren el mapa escolar a Barcelona: el sistema d'adscripcions entre els centres de primària i secundària i la configuració de les zones educatives. En segon lloc, abordarem les implicacions d'aquest model de mapa escolar per a la segregació escolar. Finalment, realitzarem propostes concretes que facilitin poder assolir en més mesura els objectius del mapa escolar.

2.1 ADSCRIPCIONS ENTRE ELS CENTRES DE PRIMÀRIA I SECUNDÀRIA

La configuració de les adscripcions entre els ensenyaments de primària i secundària està molt condicionada per un **debat de fons entre la llibertat d'elecció de centre per part de les famílies i la igualtat d'oportunitats educatives**. Entre els instruments de què disposa l'administració educativa per tal de decantar el debat cap a un costat o l'altre de la balança, en aquest apartat ens centrarem en els **criteris d'assignació de places**, establerts en el Decret 75/2007, de 27 de març, que estableix el procediment d'admissió de l'alumnat als centres en els ensenyaments sufragats amb fons públics, i en la seva modificació mitjançant el Decret 31/2019, de 5 de febrer.

Pel que fa al pas entre l'educació primària i la secundària, el sistema d'assignació actual determina que les escoles tenen adscrits un o més instituts, i que totes les sol·licituds de preinscripció en un institut d'alumnes que provenguin d'una escola adscrita, automàticament tindran **prioritat en l'assignació de places per davant dels que provenguin d'altres centres no adscrits**. Quan el nombre de sol·licituds d'alumnes de centres adscrits és superior al nombre de places de l'institut, entren en joc els anomenats **criteris generals i complementaris**.

Actualment, els criteris generals preveuen la presència de germans o germanes que ja estudien al mateix centre educatiu o bé que el pare, la mare o el tutor o la tutora legal hi treballi; la proximitat geogràfica del domicili habitual o del lloc de treball del pare o la mare a l'escola; la percepció per part de la família de la renda

garantida de ciutadania, o el reconeixement de discapacitat d'algun membre de la família. Els criteris complementaris preveuen la situació de monoparentalitat o de família nombrosa, i serveixen per desempatar.

En conseqüència, **tant l'elecció de centre com la igualtat d'oportunitats educatives està condicionada pel model d'adscripció establert per l'administració educativa.** El model actual definit pel CEB va néixer el 2018 amb la voluntat de limitar el nombre de centres de secundària adscrits a cada centre de primària. Això va suposar passar d'entre 2 i 6 centres de secundària adscrits pel curs 2017-2018, a entre 2 i 3 centres de secundària adscrits pel curs 2021-2022, en un procés que té previst acabar el 2023-2024. Aquest canvi de model **té com a objectiu facilitar la tasca pedagògica i d'integració dels centres de secundària, així com lluitar contra la segregació escolar.** Per configurar-lo es van tenir en compte cinc criteris: la proximitat entre centres, l'històric de demanda d'institut entre els alumnes de sisè de primària de les escoles, el nombre de places dels centres (de primària i de secundària), la distribució equilibrada de l'alumnat en situació de vulnerabilitat, i el foment de la cooperació entre centres educatius propers. Per això, a l'hora d'assignar combinacions que afavorissin l'equitat educativa, es van tenir en compte indicadors com ara la complexitat dels centres, el nombre d'alumnes amb necessitats socioeconòmiques o els resultats de les proves de competències.

2.2. ZONES EDUCATIVES

Més enllà de l'adscripció de centres, la **definició de les zones educatives** té un impacte determinant en la configuració del mapa escolar. Tenint en compte els criteris de prioritats generals descrits en l'apartat anterior, per exemple, l'assignació de punts per proximitat geogràfica del domicili habitual o del lloc de treball del pare o de la mare és significativament superior quan el domicili o lloc de treball en qüestió es troben dintre de la mateixa zona educativa que el centre educatiu.

Així mateix, les zones educatives **tenen un pes rellevant en les àrees d'influència a partir de les quals es determinen els centres de proximitat en el procés d'escolarització al segon cicle d'educació infantil i primària.** En aquest sentit, cal tenir en compte que el canvi en el sistema de definició dels centres de proximitat impulsat el 2012, i que va supo-

sar passar de 6 a 12 escoles de referència per cada família, pot haver facilitat una menor correspondència entre les zones escolars i les zones de residència (Bonal i Zancajo, 2019). Actualment, els centres de proximitat es calculen a partir de l'illa de cases on se situa el domicili, i inclouen els criteris següents:

- Els 3 centres públics i 3 centres concertats més propers al domicili.
- Tots els centres públics i concertats de la seva zona.
- Els centres situats a menys de 500 metres, encara que no siguin de la mateixa zona.
- Si escau, altres centres de proximitat fins a arribar a 6 centres públics i 6 centres concertats.

Mentre que el primer, el tercer i el quart criteri es calculen estrictament en funció de la ubicació de l'illa de cases on se situa el domicili, el segon criteri està condicionat per la definició de les zones educatives. Aquest sistema de criteris garanteix un mínim de capacitat d'elecció de centre per part de les famílies, establert en 6 centres públics i 6 centres concertats. Tanmateix, aquesta capacitat d'elecció es pot veure augmentada considerablement en cas d'ubicar-se en una zona educativa amb molta oferta educativa.

Actualment, Barcelona està dividida en 29 zones, formades per un barri o agrupament de barris d'un mateix districte. **Si bé en el seu conjunt l'oferta de places supera la demanda potencial** (calculada a partir de la població de 2 anys), **la seva distribució entre les zones educatives és molt desigual**. Per una banda, 8 zones educatives presenten un superàvit de places superior al 110% de cobertura de places, entre les quals destaquen especialment la Font d'en Fargues, amb un 453%, i Sarrià - les Tres Torres, amb un 201%. D'altra banda, 12 zones educatives presenten un dèficit de places inferior al 90% de cobertura de places, entre les quals destaca el Carmel - la Teixonera, amb el 54%, i la Trinitat Vella, amb el 62% (Bonal i Zancajo, 2019). A més, aquesta oferta de places **és notablement desigual pel que fa a la titularitat dels centres**.

Taula 1. Oferta de places de P3 a la ciutat segons zona educativa. Curs 2016-17

		Oferta places P3	Població 2 anys	Places/ Població	Oferta Pública	Oferta privada	Places pública/ població	Places privada/ població
Z01	Ciutat Vella	633	754	84%	358	275	47%	36%
Z02	l'Eixample - Dreta	1.157	1.031	112%	432	725	42%	70%
Z03	l'Eixample- Esquerra	875	1.074	81%	402	473	37%	44%
Z04	el Poble Sec - la Font de la Guatlla	365	422	86%	190	175	45%	41%
Z05	la Marina del Prat Vermell - la Marina de Port	240	253	95%	190	50	75%	20%
Z06	Sants - Hostafrancs - la Bordeta - Badal	591	780	76%	316	275	41%	35%
Z07	Les Corts	902	687	131%	327	575	48%	84%
Z08	Vallvidrera-el Tibidabo-les Planes	66	58	114%	49	17	84%	29%
Z09	Sarrià - les Tres Torres	925	461	201%	175	750	38%	163%
Z10	el Puxet i el Farró- Sant Gervasi - la Bonanova - Galvany	1.150	906	127%	50	1.100	6%	121%
Z11	la Salut - Vallcarca i els Penitents - el Coll	475	314	151%	225	250	72%	80%
Z12	la Vila de Gràcia - el Camp d'en Grassot i Gràcia Nova	600	702	85%	325	275	46%	39%
Z13	el Baix Guinardó - Can Baró - el Guinardó	439	564	78%	190	249	34%	44%
Z14	la Font d'en Fargues	326	72	453%	201	125	279%	174%
Z15	el Carmel - la Teixonera	185	343	54%	110	75	32%	22%
Z16	Sant Genís dels Agudells - Montbau - la Vall d'Hebron - la Clota - Horta	474	323	147%	149	325	46%	101%
Z17	Porta - el Turó de la Peira - Vilapicina i la Torre Llobeta - Can Peguera	419	572	73%	144	275	25%	48%
Z18	la Guineueta - Canyetes - les Roquetes - Verdun	338	405	83%	188	150	46%	37%
Z19	la Prosperitat - la Trinitat Nova	313	288	109%	238	75	83%	26%
Z20	Torre Baró - Vallbona - Ciutat Meridiana	157	177	89%	132	25	75%	14%
Z21	la Trinitat Vella	75	121	62%	50	25	41%	21%
Z22	Baró de Viver - el Bon Pastor	169	175	97%	94	75	54%	43%
Z23	Sant Andreu	571	521	110%	271	300	52%	58%
Z24	Navas - la Sagrera - el Congrés i els Indians	550	582	95%	375	175	64%	30%
Z25	el Camp de l'Arpa del Clot - el Clot	401	498	81%	227	174	46%	35%
Z26	Parc i Llacuna, la Vila Olímpica, Diagonal Mar i el Front Marítim - Poblenou	801	779	103%	595	206	76%	26%
Z27	el Besòs i el Maresme	215	227	95%	115	100	51%	44%
Z28	Provençals del Poblenou	225	210	107%	175	50	83%	24%
Z29	la Vermeda i la Pau - Sant Martí de Provençals	419	413	101%	219	200	53%	48%
	Barcelona	14.689	13.712	107%	6.512	7.544	47%	55%

Font: Bonal, X. i Zancajo, A. (2019). *Equivalència territorial en la planificació educativa a Barcelona: Diagnòstic i propostes*. Barcelona: Consorci d'Educació de Barcelona.

En aquest sentit, si bé és cert que els criteris de proximitat establerts garanteixen la possibilitat de tria entre un mínim de 6 centres públics i 6 centres concertats, **l'actual sistema de zones escolars i la desigual configuració de l'oferta de places entre aquestes zones condiciona en gran manera la capacitat d'elecció de centre per part de les famílies**, les quals s'han d'adaptar, en funció de la seves possibilitats, a la distribució estructural existent del mapa escolar.

2.3. IMPLICACIONS DEL MAPA ESCOLAR EN LA SEGREGACIÓ ESCOLAR

La segregació escolar és una vulneració del dret a l'educació, ja que afecta la cohesió social i genera resultats negatius en l'alumnat (Síndic de Greuges de Catalunya, 2016). En els últims anys s'ha posat en el centre de l'agenda política, com ho evidencia la signatura, el març del 2019, del Pacte contra la segregació escolar a Catalunya, impulsat pel Síndic de Greuges de Catalunya en col·laboració amb el Departament d'Educació, i subscrit per

gairebé tots els ajuntaments de més de 10.000 habitants, membres de la comunicat educativa i el Parlament de Catalunya. Una de les conseqüències principals del Pacte ha sigut l'aprovació del Decret 11/2021, de 16 de febrer, de la programació de l'oferta educativa i del procediment d'admissió en els centres del Servei d'Educació de Catalunya, que concreta i amplia la voluntat desegregadora de la Llei d'Educació de Catalunya (LEC).

Tal com s'ha comentat anteriorment, la manera en què l'administració educativa configura els instruments de gestió del mapa escolar condiona la capacitat d'elecció de centre per part de les famílies. Al mateix temps, però, **genera efectes sobre la segregació escolar, facilitant o bé desfavorint la concentració d'alumnes amb un mateix perfil en centres determinats.**

Pel que fa al model d'adscripcions, la reducció del nombre de centres de secundària adscribits als centres de primària impulsada el 2018 comporta que els centres en concret que configuren aquest mapa d'adscripcions ocupin un lloc més determinant en la segregació o desegregació del sistema educatiu. En termes generals, es considera que la reducció del nombre de centres adscribits constitueix una mesura que afavoreix la lluita contra la segregació escolar. Tanmateix, es tracta més aviat d'una condició de possibilitat que d'una mesura amb efectivitat garantida. **És necessari que, com a resultat del sistema d'adscripcions, la composició social dels centres d'educació secundària resultant sigui més heterogènia del que ho era en els centres d'educació primària.** En altres paraules, s'ha de fomentar que els centres d'educació primària amb una elevada presència d'alumnat en situació de vulnerabilitat estiguin adscribits a centres d'educació secundària amb una baixa presència d'alumnat en situació de vulnerabilitat, i a la inversa.

En aquest sentit, no està clar que l'impuls dels instituts escola afavoreixi la lluita contra la segregació escolar. Sovint, en lloc d'impulsar instituts escola en llocs on l'escola de referència ja és heterogènia, s'impulsen en contextos on tenen característiques pedagògiques especials i que solen correlacionar-se en escoles amb un perfil socioeducatiu elevat. A més, cal tenir en compte que el potencial efecte positiu de blindar projectes heterogenis d'aquestes característiques pot comportar, a la llarga, la seva capitalització per part de famílies benestants, i en conseqüència, la pèrdua de la seva condició d'heterogeneïtat.

En relació amb la configuració de les zones educatives, les seves implicacions per a la segregació escolar estan molt relacionades amb la **desigual distribució de les places educatives** en zones determinades i amb la **mobilitat** que generen, la qual cosa en dificulta la planificació.

Pel que fa a la distribució de les places educatives, el fet que els criteris de proximitat possibilitin l'elecció de centre entre tots els centres públics i privats de la mateixa zona educativa, sumat al fet que determinades zones disposen d'una sobreoferta considerable de places educatives, provoca que la capacitat d'elecció de centre en determinats zones excedeixi significativament el mínim de 6 centres públics i 6 centres privats que estableix l'actual configuració les àrees d'influència.

D'altra banda, i en relació amb la mobilitat entre zones educatives, **el fet que els criteris de proximitat actuals deixin un marge relativament elevat a la mobilitat en l'escolarització de l'alumnat genera dinàmiques d'escolarització diferenciades entre col·lectius socioeconòmics.** Així, l'alumnat de nacionalitat estrangera i amb un nivell econòmic baix tendeix a escolaritzar-se en més mesura a prop del domicili que no pas l'alumnat nadiu i amb un nivell econòmic mitjà o alt. De la mateixa manera, l'alumnat que s'escolaritza en centres de titularitat pública ho fa més a prop del domicili que no pas el que ho fa en centres privats o concertats. En aquest sentit, **més capacitat d'elecció facilita la tendència, ja de per si existent, que els diferents grups socioculturals s'agrupin en un mateix centre, la qual cosa agreuja la segregació escolar.**

Finalment, cal tenir en compte que la definició dels límits de les diferents zones educatives també té implicacions per a la segregació escolar. Si, com hem dit, la delimitació de les zones té implicacions en el procés d'escolarització, no és el mateix que les zones siguin petites o que siguin grans, que responguin als límits de la configuració dels barris o dels districtes o que els trenquin. Més enllà del caràcter pròpiament administratiu, els barris sovint generen dinàmiques socioculturals i residencials homogènies, i les zones educatives, al basar-se en gran mesura en aquesta delimitació administrativa, tendeixen a perpetuar aquestes dinàmiques. Per contra, des del punt de vista de la lluita contra la segregació escolar, es considera que **les zones educatives haurien de ser el màxim d'heterogènies possibles, anant més enllà de les dinàmiques de segregació residencial que es produeixen en els diferents barris o districtes.**

3 | Conclusions

En aquest informe hem analitzat la planificació del mapa escolar des del punt de vista del sistema d'adscripcions i de la configuració de les zones educatives. També hem exposat les implicacions d'aquest mapa escolar per la segregació escolar de l'alumnat. Els instruments de gestió d'aquest mapa escolar per part de l'administració educativa (criteris d'assignació de places, criteris de determinació dels centres de proximitat, delimitació de les zones educatives, etcètera) han variat al llarg dels anys per tal d'adaptar-se a la normativa vigent i als objectius de la política educativa dels diferents mandats. En aquest sentit, l'any 2021 ha de constituir un punt d'inflexió com a conseqüència de l'aprovació del Decret 11/2021, de 16 de febrer, de la programació de l'oferta educativa i del procediment d'admissió en els centres del Servei d'Educació de Catalunya.

Tenint en compte els objectius d'aquest informe, i a mode de conclusió, volem destacar alguns aspectes significatius del nou decret que han de marcar la política educativa dels pròxims anys en relació amb la configuració del mapa escolar:

- El Decret d'admissió estableix, a l'article 31.5, els criteris que han de seguir les administracions educatives a l'hora de determinar les adscripcions entre centres. Entre altres coses, defineix que **han de constituir un instrument per fomentar una distribució equilibrada de l'alumnat**, i requereix la valoració prèvia d'uns **informes d'impacte** que acreditin que el mapa d'adscripcions establert constitueix un model adequat per a la lluita contra la segregació escolar en comparació amb altres models alternatius possibles.
- A l'article 4, estableix les zones educatives com a **unitats de referència per a l'aplicació de les mesures específiques per a l'equitat escolar, la inclusió escolar i la cohesió social**. Encara més, defineix els **criteris que han de servir per delimitar les zones educatives**, entre els quals destaca la garantia d'heterogeneïtat en la composició social de la zona,

la suficiència de l'oferta de llocs escolars per atendre les necessitats d'escolarització, l'equilibri entre la composició social de la zona i la dels centres que la integraran, o la garantia de pluralitat educativa vetllant perquè les zones incloguin oferta pública i privada si existeixen ambdues titularitats a la zona.

- A l'article 10, estableix les **taules locals de planificació educativa com a òrgan de participació** —juntament amb les comissions de participació en la programació—, **en el programació de l'oferta educativa**. Entre d'altres, correspon a aquest òrgan fer propostes sobre la programació de l'oferta de places; l'ampliació, reducció, creació, supressió o fusió de centres de titularitat pública; les adscripcions entre centres; la delimitació de les zones educatives; o l'adopció de mesures específiques per a la reducció de la segregació escolar.

Des de la Comissió de Treball de Mapa Escolar valorem molt positivament l'aprovació del nou decret d'admissions. Considerem que les mesures adoptades van en la línia adequada per a la lluita contra la segregació escolar, i que, en conseqüència, s'ha de vetllar pel seu desplegament en la configuració del mapa escolar a la ciutat de Barcelona. Seguint amb la línia traçada per aquest nou marc normatiu, a continuació presentem un conjunt de propostes per millorar la consecució dels objectius del mapa escolar a partir de les aportacions generades a la comissió de treball.

3.1 PROPOSTES

- **Compensar de manera progressiva els dèficits i els superàvits de places escolars en els diferents barris de la ciutat, apostant per una escolarització de proximitat.** Tenint en compte que, com hem analitzat, la distribució de l'oferta de places condiona els fluxos d'escolarització, cal avançar cap a un equilibri més elevat en la distribució de places que limiti la mobilitat de l'alumnat en el procés d'escolarització i faciliti la lluita contra la segregació escolar. Això comporta necessàriament la creació, ampliació, supressió o reducció de places escolars de manera estratègica en el territori.
- **Incrementar el nombre de places públiques i incorporar centres concertats a la xarxa pública.** Des de l'aprovació del Decret llei 10/2019, de 28 de maig, d'inte-

gració de centres educatius a la xarxa pública, 5 centres concertats s'han incorporat a la xarxa pública a Barcelona, la qual cosa representa 175 noves places públiques a P3. Cal continuar treballant en aquesta línia, incidint especialment en aquelles zones educatives que tenen un dèficit més elevat de places en relació amb la població, com la Z15, la Z21 o la Z17, o bé aquelles en què el nombre de places públiques és més desigual en relació amb el nombre de places concertades, com la Z10, la Z17, o la Z15.

- **Revisar el model de zones educatives per tal de garantir en més mesura la cobertura de places.** Actualment, determinades zones educatives amb superàvit d'oferta de places són limítrofes amb zones educatives amb dèficit d'oferta. L'ajustament en la limitació d'aquestes zones, tot i trencar amb els límits administratius dels barris i districtes, permetria disposar d'una oferta de places més equilibrada. Per exemple, la Font d'en Fargues, amb un 453% de cobertura de places, és limítrof amb el Carmel - la Teixonera, amb un 54% de cobertura de places.
- **Delimitar les zones educatives en funció de criteris d'heterogeneïtat en la composició social.** A més de garantir la cobertura de places i la seva distribució equilibrada en el territori, cal que les zones educatives reflecteixin la diversitat cultural, econòmica i social de la ciutat, a fi i efecte de traduir aquesta heterogeneïtat en la distribució equilibrada de l'alumnat. La creació de zones educatives interbarris i interdistrictes, per exemple, facilitaria el trencament de les dinàmiques socioculturals que sovint comporten els processos de segregació residencial i, complementat amb altres mesures com ara la reserva de places, facilitaria una distribució més equitativa de l'alumnat.
- **Reduir el nombre mínim de centres que poden escollir les famílies, dels 12 actuals (6 de públics i 6 de concertats) a 6 (3 de públics i 3 de concertats), i fomentar que el nombre màxim sigui similar en les diferents zones educatives.** Més capacitat d'elecció de centre per part de les famílies repercuteix directament en més segregació escolar, ja que augmenten les possibilitats d'escolarització en entorns educatius amb una mateixa composició socioeconòmica i sociocultural a la pròpia. A més, comporta més ansietat per part de les famílies a l'hora de realitzar el procés de preinscripció, ja que augmenta el nombre de portes obertes a realitzar i els factors que cal valorar en el procés de presa de decisió. D'altra banda, els criteris actuals per a la definició dels centres de proximitat provoquen que, mentre que en algunes zones educatives la tria es realitza entre 12 centres, en d'altres es pot escollir entre 45 centres, la qual cosa genera grans desigualtats en l'accés al sistema en funció del lloc de residència.

- **Configurar un sistema d'adscripcions heterogeni.** Des del punt de vista de la lluita contra la segregació escolar, es valora positivament la tendència a reduir el nombre de centres adscrits. Tanmateix, cal que s'adjudiquin de manera estratègica per tal d'afavorir la seva heterogeneïtat social. Al mateix temps, s'han de planificar en col·laboració amb les famílies, i continuar apostant per criteris complementaris que afavoreixin la cooperació entre centres i la qualitat dels projectes educatius. També cal incloure els instituts escola en el sistema d'adscripcions, per possibilitar el canvi de centre a l'inici de l'educació secundària, tant pel que fa a la sortida com a l'entrada de nou alumnat, i evitar així que es converteixin en centres bombolla.
- **Vetllar perquè el sistema d'adscripcions entre centres de primària i secundària garanteixi que tots els alumnes escolaritzats disposaran de plaça en un centre adscrit.** La garantia de plaça en un centre adscrit queda recollit a l'article 32 del nou decret d'admissió. Cal vetllar perquè s'implementi correctament, reduint consegüentment el nombre d'assignacions d'ofici.
- **Acompanyar les polítiques de reconfiguració del mapa escolar d'altres mesures efectives en la lluita contra la segregació escolar.** Cap dels instruments analitzats en aquest informe té la capacitat, per si sol, de donar resposta al problema de la segregació escolar. Cal acompanyar-les de mesures efectives com ara més detecció d'alumnat amb necessitats educatives específiques, un augment de la reserva de places i el seu blindatge fins a l'inici de curs, o la supressió de la matrícula viva als centres amb més presència d'alumnat en situació de vulnerabilitat.
- **Ajustar l'oferta de places per tal que la reserva de places no es tradueixi en un dèficit d'alumnat en els centres més segregats.** La lluita contra la segregació escolar comporta necessàriament l'escolarització d'alumnes amb necessitats educatives específiques en els centres no segregats. Tanmateix, si es tradueix en un augment de places en aquests centres, o en una sobreoferta general del sistema per sobre de la demanda potencial, aquesta mesura pot repercutir en una disminució significativa de l'alumnat escolaritzat en els centres actualment més segregats. Cal vetllar per una oferta equilibrada de places que fomenti la distribució equitativa de l'alumnat sense alterar els volums d'escolarització dels diferents centres.
- **Reforçar la confiança en el sistema públic d'ensenyament a través de millores en els projectes educatius dels centres.** La disminució de la capacitat d'elecció de les famílies ha provocat més dissonància entre els projectes dels centres i les prioritats de les famílies, la qual cosa ha reduït el seu grau de satisfacció i implicació. Això pot provocar més transferència de l'escola pública a la concertada de determi-

nades famílies, i en conseqüència, més segregació escolar. Per això, cal fomentar la qualitat dels projectes educatius en tots els centres, afavorint centres més competents i més equivalència en el sistema educatiu. També cal reforçar les campanyes de comunicació per tal de valorar la qualitat del sistema educatiu en el seu conjunt i per reforçar el compromís de la ciutadania en la lluita per la igualtat d'oportunitats educatives.

- **Fomentar la realització de portes obertes en clau col·laborativa i reforçant el discurs compartit a favor de l'equitat.** La distribució equitativa de l'alumnat requereix fomentar la cooperació entre centres i no la competitivitat en el procés d'escolarització. Per fer-ho caldria alinear les direccions de centre i les tutories de sisè de primària a favor d'un discurs compartit sobre l'equivalència dels centres en la garantia de la seva qualitat educativa, així com per reforçar la tasca d'acompanyament a les famílies que desenvolupen les oficines municipals d'escolarització.
- **Garantir la representació dels diferents agents educatius en les taules locals de planificació educativa.** Aquestes taules, integrades per representants d'Alcaldia, de la Regidoria d'Educació, de la Inspecció Educativa i dels responsables de planificació educativa, poden acordar la participació de representants i de persones que puguin aportar coneixement. Cal promocionar i integrar el rol del CEMB, com a òrgan de participació de la comunitat educativa, en el procés de presa de decisions d'aquestes taules, i vetllar perquè l'elecció d'aquests representants es dugui a terme amb criteris de transparència.

4

Referències

- Bonal, X. i Zancajo, A. (2019). *Equivalència territorial en la planificació educativa a Barcelona: Diagnòstic i propostes*. Barcelona: Consorci d'Educació de Barcelona.
- Síndic de Greuges de Catalunya (2016). *La segregació escolar a Catalunya (I): la gestió del procés d'admissió d'alumnat*. Síndic de Greuges de Catalunya.
- Síndic de Greuges de Catalunya (2016). *La segregació escolar a Catalunya (II): condicions d'escolarització*. Síndic de Greuges de Catalunya.
- Síndic de Greuges de Catalunya (2019). *Pacte contra la segregació escolar a Catalunya. Un compromís per a l'èxit educatiu*. Síndic de Greuges de Catalunya.

**Ajuntament
de Barcelona**

**Consell Educatiu
Municipal de
Barcelona**